

ШАЛОВА Н.С.

Доцільність використання змішаного навчання під час навчання іноземної мови студентів інженерних спеціальностей

SHALOVA N.,

The feasibility of using blended learning, teaching engineering students at English classes at the technical university.

National Technical University of Ukraine

«Kyiv Polytechnic Institute them. I.Sikorsko»,
Kyiv, Ukraine

E-mail: natasha9@ukr.net

ЮРЧУК ІО.ІО.,

викладач кафедри педагогіки
дошкільної та початкової освіти
Херсонського державного
університету м. Херсон, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ ПЕДАГОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті проаналізовано особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання в професійній діяльності майбутніх учителів початкових класів. Розкрито особливості інформаційно-комунікаційного середовища як компонента освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи та визначено його сутність. **Ключові слова:** інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище, професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи, інформаційні ресурси, компетентнісний підхід.

В статье проанализированы особенности использования информационно-коммуникационных технологий обучения в профессиональной деятельности будущих учителей начальных классов. Раскрыты особенности информационно-коммуникационной среды как компонента образовательной среды профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы и определена его сущность.

Ключевые слова: информационно-коммуникационное педагогическое среда, профессиональная подготовка будущих учителей начальной школы, информационные ресурсы, компетентностный подход.

The article analyzes the features of the use of ICT in the teaching profession primary school teachers. The features information and communication environment as a component of the educational environment of training of primary school teachers and identified its nature.

Key words: information and communication pedagogical environment, training of primary school teachers, information resources, competence approach.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційного суспільства висуває низку вимог стосовно інформаційної культури (ІК) як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Необхідність формування інформаційної культури обумовлена зростанням значущості інформаційної складової в усіх сферах життя, розширенням використання нових інформаційних технологій (ІТ), переосмисленням ролі інформації в процесі розвитку природи й суспільства, перетворенням ІТ-дисциплін на фундаментальні науки про інформатизацію та інформаційні процеси, впливом на цілі і зміст процесів інформатизації суспільства тощо. Все це веде до значних змін способу життя людини та викликає необхідність вироблення якісно нової моделі підготовки членів інформаційного суспільства.

Сучасні тенденції розвитку вищої освіти України засвідчують широкомасштабне впровадження в педагогічній практиці компетентісно-орієнтованої освіти, яка сприяє набуттю студентами життєво важливих (ключових) компетентностей. Компетентісний підхід прийшов на зміну так званій ЗУН-парадигмі освіти, коли головною метою освіти було озброїти майбутніх фахівців знаннями, сформувати та розвинути в них певну кількість умінь та навичок. Сьогодні освіта спрямована на розвиток компетентності – здатності застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях [3].

Проблеми компетентісного підходу в освіті присвячені дослідження науковців (Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук, Л.І. Парашенко, О.І. Пометун, О.Я. Савченко, С.Е. Трубаچهвої), використання ІКТ у навчанні (М.І. Жалдак, Е.І. Машбіц, Н.Ф. Талізїна, В.Ф. Шолохович), створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у вищому навчальному закладі (Н.А. Воропай, В.В. Коткова, М.М. Левшина, Д.С. Мазоха, Л.Є. Петухова, О.В. Співаковський, І.М. Шапошнікова, О.І. Шиман). Створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у вищій школі є необхідною умовою реалізації сучасних тенденцій розвитку освіти. Адже, в сучасних умовах інформатизації та комунікації кожен спеціаліст повинен орієнтуватися у численних змінних потоках інформації, критично ставитись до неї, мати змогу створювати, обробляти та передавати необхідну інформацію, постійно самовдосконалюватись в особистісному та професійному плані до вимог розвитку суспільства.

Мета статті – розглянути особливості підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів залежить від якості оволодіння

знаннями, вміннями і навичками, необхідними для майбутньої професійної діяльності, від наявності потреби в цих знаннях, від усвідомлення необхідності знань і навичок для професійної досконалості, визнання цінності знань для становлення професіоналізму.

Термін «компетентісний підхід» у педагогіці почали застосовувати на початку 80-х рр. ХХ ст. (В. Ландшвер). Спочатку йшлося не про підхід як сукупність ідей, принципів, методів, які лежать в основі вирішення проблем, а про мету та результат освіти. Компетентність у широкому розумінні визначалась як поглиблене знання предмета або засвоєне вміння. Як вважає Г. Селевко, компетентісний підхід означає створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання та стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору [2].

Концепція інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища була запропонована І.К. Шаласвим, який справедливо розглядав інформаційне середовище не тільки як провідник інформації, але і як активний початок, що впливає на його учасників [1]. Деякі вчені (М. Кадамія, Л. Калініна) розглядають інформаційне освітнє середовище, що передбачає використання комп'ютерної техніки програмно-телекомунікаційних середовищ, які реалізуються єдиними технологічними засобами та взаємозв'язаними змістовними наповненнями, що забезпечують учнів, педагогів, адміністрацію навчального закладу. Таким чином, виникнення інформаційно-комунікаційного середовища спричинене процесами інформатизації освіти, розвитку та стрімкому поширенню інформації. Однак студент, що потрапляє в інформаційно-комунікаційне середовище не лише діє в ньому, а й знаходиться під його впливом. За словами І.К. Шаласєва [1], «інфосередовище може зберегти багато знань, але не може зберегти в собі вміння користуватися ними». Отже це вимагає від учасників середовища певних умінь користування ІКТ, умінь здійснювати взаємодію комп'ютерними засобами та Інтернет.

Тобто інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища здійснює педагогічний вплив на всіх учасників, що взаємодіють в його межах. Останнім часом з'являються різні підходи до визначення складових інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища (ІКПС). Л. Петухова розуміє ІКПС як сукупність знань, технологічних і ментальних сутностей, які в синхронній інтеграції забезпечують якісне оволодіння системою відповідних знань. Цікаво, як автор тлумачить означені складові: «знанієві сутності передбачають наявність в особистості системи набутих і сформованих знань. До технологічних сутностей ми відносимо технічні, програмні, мережні засоби отримання, зберігання, опрацювання та представлення інформації. Що ж

стосується ментальних сутностей, то вони, у свою чергу, передбачають дотримання сукупності психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних і інших особливостей народу» [4].

Л. Петухова, розкриваючи роль та місце інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища вказує на виникнення трисуб'єктних взаємин, що постають в її полі зору як неперервні і постійні (як у просторі, так і у часі) взаємодії учня, учителя та інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища і спрямовані на реалізацію освітніх потреб учня. Дослідниця вводить поняття «трисуб'єктна дидактика». Трисуб'єктна дидактика – один із напрямів педагогічної науки про найбільш загальні закономірності, принципи та засоби організації навчання, що забезпечує свідоме та міцне засвоєння системи знань, умінь і навичок у межах рівноправних взаємин учня (студента), учителя (викладача) та інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища [4].

Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище має широкі функціональні можливості. Воно відкриває студентам доступ до електронних каталогів навчальної літератури, електронних підручників та посібників, електронних енциклопедій, словників, наукових журналів, збірників наукових праць, комп'ютерних навчальних курсів. Майбутні фахівці мають можливість звернутися до автоматизованих засобів контролю своїх знань і рейтингового оцінювання поточних результатів навчальної діяльності, що сприяє формуванню самосвітньої компетентності студента.

Інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища вищого навчального закладу зорієнтоване на вирішення завдань фахової підготовки спеціаліста. Головним призначенням такого середовища є:

- підтримка, формування професійних знань, умінь та навичок;
- підтримка, становлення професійного світогляду;
- підтримка розвитку творчих здібностей;
- підтримка формування достатнього рівня інформаційної культури.

Серед організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи на факультеті дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету особливе місце належить організованому інформаційно-освітньому середовищу ВНЗ. По суті, це – педагогічна система, що об'єднує в собі інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчально-виховним процесом, педагогічні прийоми, методи й технології, спрямовані на формування інтелектуально-розвинутої соціально значущої творчої особистості майбутнього учителя початкової школи, який має необхідний рівень професійних знань і компетенцій.

У системі інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища факультету дошкільної та початкової освіти (ФДПО) можна виділити такі компоненти:

- інформаційно-освітні, технічні ресурси (бібліотечний фонд, комп'ютеризовані навчальні класи, технічні засоби навчання);
- платформи, середовища організації роботи студентів (KSU Online, Херсонський віртуальний університет, Web-мультимедія енциклопедія «Історія педагогіки», Web-мультимедія енциклопедія «Історія загальної та дошкільної педагогіки», «Web-мультимедія «Фребельпедагогіка», «KSU Feedback» та ін.);
- веб-сайт факультету;
- розгорнута локальна й бездротова мережа та ін.

Кожен компонент ІКПС ФДПО є мікросередовищем, що виконує свою роль у процесі навчально-професійного, особистісного формування майбутнього учителя початкової школи в процесі фахової підготовки. Розглянемо детальніше кожен з них.

Інформаційно-освітні, технічні ресурси включають в себе бібліотечний фонд, який зосереджений в методичному кабінеті факультету та читальних залах університету, комп'ютеризований навчальний клас, який обладнаний сучасними комп'ютерами, навчальні аудиторії з технічними засобами навчання (проектори, мультимедійні дошки).

Платформи та середовища організації роботи студентів широко використовуються студентами ФДПО починаючи з першого курсу. Такі платформи, як KSU Online та Херсонський віртуальний університет призначені для:

- підтримки навчального процесу студентів денної, заочної форм навчання;
- організації дистанційної освіти.
- обміну інформацією як між викладачем і студентом, так і між самими студентами.

Одна із сильних сторін даних систем – широкі можливості для комунікації та взаємодії учасників навчального процесу. «KSU Online» та «Херсонський віртуальний університет» підтримують обмін файлами будь-яких форматів. Сервіс розсилки дозволяє оперативно інформувати всіх учасників курсу або окремі групи про поточні події.

Важливою особливістю платформи «KSU Online» є те, що система створює і зберігає портфоліо кожного учня: всі здані ним роботи, всі повідомлення у форумі, всі оцінки і коментарі викладача до робіт.

При підготовці та проведенні занять у системі «KSU Online» викладач може оперувати великим набором зручних інструментів у вигляді елементів курсу (гларсарій, ресурс, завдання, форум, wiki, текст та ін.).

Web-мультимедія енциклопедія «Історія педагогіки» та Web-мультимедія енциклопедія «Історія загальної та дошкільної педагогіки» – продукт інтеграції досягнень науки та інформаційних технологій, який має на меті розширити

та визначити рівень історико-педагогічних знань, сформувати уміння та прагнення студентів використовувати інформаційно-комунікаційні технології у самоосвіті та подальшій професійній діяльності. Особливості платформи:

- доступ до інформації в будь-який зручний і необхідний студенту час;
- засоби мультимедіа для представлення навчальної інформації;
- дистанційні способи комунікацій між викладачем і учнем;
- унікальні системи контролю навчальної діяльності;
- унікальні системи експертної підтримки учбової діяльності.

Web-мультимедіа «Фребельпедагогіка» – надає такі дидактичні можливості: доступ до інформації в будь-який зручний для студента та викладача час; виконання творчих завдань та перевірки своїх знань; дистанційний спосіб комунікації між викладачем і студентом; забезпечить краще ознайомлення з педагогічною спадщиною, оригінальною виховною системою відомого педагога, засновника першого дитячого садка Фрідріха Вільгельма Августа Фребеля; допоможе засвоїти методику роботи з «дарами» запропонованими Ф.Фребелем; навчить студентів вміло реалізувати свої знання; спонукатиме студентів опанувати виховну систему відомого педагога і вміло застосовувати її у роботі з дітьми.

Сервіс «KSU Feedback» призначений для проведення анонімного або звичайного голосування за чітко визначеними критеріями серед строго певного безлічі респондентів.

Сервіс надає широкий інструментарій для:

- організації зберігання даних;
- аналізу результатів;
- розподілу рівнів доступу організаторами голосування;
- ефективної командної роботи;

Важливим аспектом створення демократичної системи освіти є те, що студенти ФДПО двічі на рік проходять анонімне опитування «Викладач очима студентів» за допомогою даної платформи. Результати анкетування в подальшому розглядаються на кафедрах факультету, а також дають змогу викладачам проаналізувати та виправити недоліки в своїй роботі зі студентами.

Веб-сайт ФДПО забезпечує офіційне подання інформації про факультет у мережі Інтернет з метою розширення ринку освітніх послуг факультету та університету, оперативного ознайомлення викладачів, співробітників, студентів, абітурієнтів, ділових партнерів та інших зацікавлених користувачів з різними аспектами діяльності факультету, підвищення ефективності взаємодії ФДПО з цільовою аудиторією. Користувачем сайту може бути будь-яка особа, яка має технічні можливості виходу в Інтернет.

Основними інформаційно-ресурсними компонентами сайту є:

- загальна інформація про факультет як структурний підрозділ ХДУ;

- довідкові матеріали про освітні програми, форми навчання і порядок вступу на факультет;
- матеріали з організації навчального процесу;
- архіви учбово-методичних матеріалів викладачів університету;
- матеріали про наукову діяльність і міжнародні контакти;
- матеріали про персоналії керівників, викладачів, співробітників, випускників факультету;
- матеріали про події поточного життя факультету, архіви новин.

На думку дослідниці В.Коткової основними шляхами впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну підготовку є змістове наповнення компонентів інформаційного середовища:

- технічне середовище (персональні комп'ютери студентів або комп'ютерний клас);
- програмоване середовище (сукупність стандартних програм комп'ютерного користувача, Інтернет);
- предметне середовище (моделювання цілісних фрагментів педагогічної діяльності);
- методичне середовище (інструкції, алгоритми, методичні рекомендації взаємодії викладачів і студентів засобами ІКТ, порядок використання, оцінка ефективності та ін.) [2].

Така структура інформаційного середовища одночасно комбінує означені підходи до визначення інформаційних технологій: з одного боку – це технічні засоби роботи з інформацією (технічне та програмне середовище), з другого боку – дидактичний процес, здійснюваний інформаційними методами (предметне та методичне забезпечення). Отже, невід'ємно пов'язані технічні засоби та дидактичний процес у системі створюють інформаційне середовище професійної підготовки майбутніх учителів.

Висновки. Таким чином, досліджуючи інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище ми дійшли таких висновків:

Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище – це принципово новий тип навчального середовища, що поєднує інформаційні, організаційні, інтелектуальні, методичні, технічні та програмні ресурси, які забезпечують інформаційно-навчальну взаємодію у моделі «викладач – студент – середовище». В умовах даного середовища в майбутніх педагогів підвищується інтерес до оволодіння професійними вміннями та навичками, зростає успішність засвоєння фахових дисциплін, зацікавленість самостійним опануванням знаннями, досягається підвищення самостійності, активності, творчості, ініціативності.

Важливою змістовою складовою інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища є електронний навчально-методичний комплекс, який

поєднує традиційні й інноваційні елементи, представлені електронними конспектами-презентаціями лекцій, електронними навчальними посібниками, підручниками хрестоматіями, довідниками, електронними банками тестів, матеріали Internet, методичними рекомендаціями щодо роботи з електронними матеріалами, демонстраційними і моделюючими програмами та ін. Працюючи з даними продуктами, студенти краще розуміють суспільну значущість професії вчителя початкових класів, вище оцінюють її престиж, прагнуть здійснювати професійні дії із застосуванням комп'ютерних технологій, самостійно й нестандартно розв'язують професійні завдання на інноваційних основах.

Список використаних джерел

1. Воропай Н. Використання інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у формуванні самоосвітньої компетентності майбутнього фахівця початкової освіти / Н. Воропай // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [«Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти»] (Херсон, 6-7 травня 2010 р.). – Херсон : Вид-во ХДУ, 2010. – С. 51-54.
2. Коткова В. Підготовка майбутнього фахівця початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / В. Коткова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та інші]. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Випуск 35. – С. 101-107.
3. Литвин А. Інформатизація навчально-методичного забезпечення професійної освіти / А. Литвин // Професійно-технічна освіта. – 2006. – № 4. – С. 21-25.
4. Петухова Л.Є. Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища: монографія дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л.Є. Петухова. – Херсон: Айлант, 2007. – 200 с.
5. Співаковський О.В., Вінник М.О., Тарасіч Ю.Г. Побудова ІКТ інфраструктури ВНЗ: проблеми та шляхи вирішення / О.В. Співаковський, М.О. Вінник, Ю.Г. Тарасіч // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Т. 39, № 1. – С. 99 – 116.
6. Співаковський О. В. До оцінювання взаємодії у моделі «Викладач-студент-середовище» / О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, Н. А. Воропай // Наука і освіта. – 2011. – № 4/С. – С. 401-405.

Transliteration of References:

1. Voropay N. Vykorystannya informatsiyno-komunikatsiynoho pedahohichnoho seredovishcha u formuvanni samoosvitn'oyi kompetentnosti maybutn'oho fakhivtsya pochatkovoyi osvity / N. Voropay // Materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. [«Psykhologo-pedahohichni umovy orhanizatsiyi rozvyval'noho seredovishcha v zakladakh osvity»] (Kherson, 6-7 travnya 2010 r.). – Kherson : Vyd-vo KhDU, 2010. – P. 51-54.
2. Kotkova V. Pidhotovka maybutn'oho fakhivtsya pochatkovoyi shkoly v umovakh informatsiyno-komunikatsiynoho pedahohichnoho seredovishcha / V. Kotkova // Psykhologo-pedahohichni problemy sil'skoyi shkoly : zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho univer-sytetu imeni Pavla Tychyny / [red. kol. : Pobirchenko N. S. (hol. red.) ta inshi]. – Uman' : PP Zhovtyy, 2010. – Vypusk 35. – P. 101-107.
3. Lytvyn A. Informatyzatsiya navchal'no-metodychnoho zabezpechennya profesiynoi osvity / A. Lytvyn // Profesiyno-tekhnichna osvita. – 2006. – № 4. – P. 21-25.
4. Petukhova L.Ye. Teoretychni osnovy pidhotovky vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh informatsiyno-komunikatsiynoho pedahohichnoho seredovishcha: monohrafiya dys. na zdobuttya nauk. stupenya doktora ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesiynoi osvity» / L.Ye. Petukhova. – Kherson: Aylant, 2007. – 200 p.
5. Spivakovskyy O.V., Vinnyk M.O., Tarasich Yu.H. Pobudova IKT infrastruktury VNZ: problemy ta shlyakhy vyrishennya / O.V. Spivakovskyy, M.O. Vinnyk, Yu.H. Tarasich // Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya. – 2014. – T. 39, № 1. – P. 99 – 116.
6. Spivakovskyy O. V. Do otsinyuvannya vzayemodiyi u modeli «Vykladach-student-seredovishche» / O. V. Spivakovskyy, L. Ye. Petukhova, N. A. Voropay // Nauka i osvita. – 2011. – № 4/S. – p. 401-405.

ЮРЧУК Ю.Ю.

Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів

YURCHUK YU.YU.

Information and Communication Pedagogical Environment in training primary school teachers

Kherson State University, Kherson, Ukraine

E-mail: d.nut@i1stru